

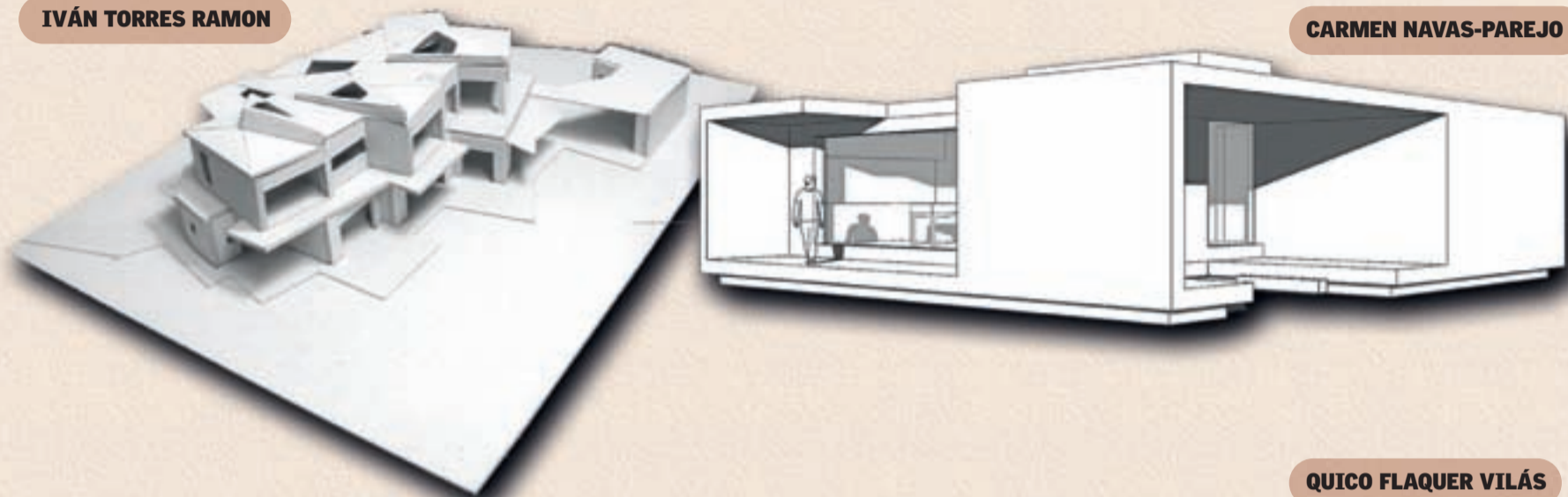
Mola

Un reportatge
de Raquel Sánchez

IVÁN TORRES RAMON

CARMEN NAVAS-PAREJO

EIRIKUR CASADESÚS

QUICO FLAQUER VILÁS

QUI VA DIR CRISI?

Que la crisi econòmica existeix (per uns més que pels altres) és cert. Que la construcció ha estat el sector més afectat a Espanya, és evident. Però tot i aquesta crisi, els joves arquitectes d'Eivissa no pateixen manca d'idees. A Mola hem volgut conèixer com treballen i quines són les seues obres.

■ Quin tipus de projectes desenvolupen, però també com fan front a les circumstàncies actuals i quin futur veuen a l'arquitectura pitiüsa són les qüestions que hem tractat d'esbrinar parlant amb alguns dels joves arquitectes col·legiats a les Pitiüses. Eirikur Casadesús, Carmen Navas-Parejo, Iván Torres i

Quico Flaquer formen part del col·lectiu de més de 30 arquitectes menors de 35 anys que treballen a Eivissa i Formentera. Cadascú té la seua història, però són una mostra força representativa del seu grup professional. Uns treballen al despatx del pare, altres han arribat a l'illa fa poc i proven

d'obrir-se camí, n'hi ha alguns que fins i tot tenen projectes fora de les Pitiüses i la majoria ha notat una reducció en la demanda de grans promocions però continua fent feina gràcies als encàrrecs de habitatges unifamiliars al camp.

PASSA A LES PÀGINES 2 I 3 >

7

CULTURA

El paper, la fusta i les tisores de dues principiants

Inma Llaurador i Amaya Echazarra exposen al bar de El Hotel de Pachá de Vila

8

ENTREVISTA

Andy McKay, promotor dels concerts Ibiza Rocks

«Em trobo gent als concerts que diu que mai hauria anat a Sant Antoni»

REPORTATGE

Tenen estils diferents però amb trets comuns. Tots assenyalen la rehabilitació com una important sortida pel seu col·lectiu, coincideixen també en denunciar una construcció desmesurada en els darrers anys, sense uns controls de qualitat adequats i els seus encàrrecs actuals són, majoritàriament, per habitatges unifamiliars en sòl rústic.

Fonaments de futur

CARMEN NAVAS-PAREJO

«La crisi ens ha de tornar una realitat més moderada»

TÉ 32 ANYS I ASSEGURA QUE A EIVISSA L'ESTANCAMENT DE LA CONSTRUCCIÓ NO S'HA NOTAT TANT COM A ALTRES BANDES

«Una direcció d'obres requereix freqüents visites al lloc on s'estigui executant el projecte, però hi ha vols directes a molt poques ciutats»

Carmen va estudiar a Granada i ja fa sis anys que exerceix a Eivissa, encara que també ha tingut encàrrecs procedents de la ciutat on es va llicenciar. És optimista. Troba que la construcció anirà recuperant-se poc a poc, «encara que no tornarà als nivells de 2006». «Allò va ser desmesurat. Els despatxos no podien amb tot i això provocava una baixada de la qualitat, tant arquitectònica com material», explica, i afegeix que la crisi ens ha de tornar una realitat més moderada, «apropiada a l'escala de l'illa i que es tradueixi en un augment de la qualitat del que es projecta».

Pensa que la insularitat és un inconvenient pels arquitectes a l'hora de créixer laboralment fora d'Eivissa. «Una direcció d'obra, per exemple, requereix freqüents visites al lloc on s'estigui execu-

Carmen Navas-Parejo

tant el projecte, però hi ha vols directes a molt poques ciutats. Després de les meues darreres experiències, pels pròxims encàrrecs a la Península, veig clar que m'hauré d'associar amb un arquitecte local», afirma.

Can Marsoch, habitatge unifamiliar situat a Jesús

A Can Marsoch, un habitatge proper al nucli urbà de Jesús però edificat sobre una parcel·la rústica al costat d'un bosc de pins, va procurar que la forma del projecte respongués als condicionants de l'entorn. En la portada de Mola podeu

observar el darrer projecte en el que ha treballat, Can Toni Tanqueta, desenvolupat amb Marià Castelló, prop de Sant Miquel. Diu que el millor d'aquesta feina és la seua volumetria, senzilla, que genera diferents plànols d'ombra.

QUICO FLAQUER VILÀS

«El Parador i el Palau de Congressos són d'agrair»

PER ELL PARLAR DE CRISI NOMÉS PORTA A MÉS CRISI, I CRITICA ELS ENTREBANCS QUE POSEN LES DIFERENTS ADMINISTRACIONS

Un dels darrers projectes en els que ha treballat Quico Flaquer (30 anys) és un nou tanatori per a l'empresa Pompas Fúnebres S. L. Es tracta d'un edifici que es situaria a la carretera de Sant Antoni i que compta amb una gran sala d'espera previa a les sales de vetlla, «que expressa un diàleg amb els jardins exteriors mitjançant uns llistons verticals que actuen com a filtre».

Els projectes abordats per Quico són molt variats. A més d'aquest edifici ha projectat recentment uns banys adaptats per a l'escola pública Sant Ciriac i, també en el municipi de Santa Eulària, un pla de supressió de barreres arquitectòniques per als edificis i espais lliures d'ús públic. Quico assegura sentir-se afortunat de treballar amb el seu pare, també arquitecte, i la persona de qui diu haver après tot en la vida. El jove Flaquer va estudiar a l'Escola Tècnica Superior d'Arquitectura La Salle, de la Universitat Ramon Llull de Barcelona. Fa dos anys que treballa a l'illa i somia amb projectar algun dia un edifici en un país estranger. Per «compensar» aquesta utopia intenta viatjar molt i veure món per observar amb atenció l'arquitectura que es fa en altres països.

Quico Flaquer Vilàs

Opina que iniciatives com el Palau de Congressos de Santa Eulària o el Parador de Dalt Vila són d'agrair, «com a projectes arquitectònics i com a motors econòmics que ajudin a desestacionalitzar la temporada turística». «És cert que hi ha crisi,

Projecte del nou tanatori de Pompas Fúnebres

i al despatx no arriben projectes de 50 habitatges com abans, però tampoc ens podem queixar. Feina n'hi ha, i no poca, però ara no tan sols has de superar la teua lluita interna amb el projecte, sinó els entrebancs de les diferents institucions. A vega-

des, el despatx sembla una gestoria», sentència. «No parar de citar la crisi ens porta a més crisi, a menys ànim d'invertir, a més ànim dels bancs a no deixar sous (principal motiu de la crisi); en definitiva, a bloquejar el sector», adverteix Flaquer.

IVÁN TORRES

«L'illa necessita un pla de creixement limitat»

AMB 27 ANYS ÉS PROFESSOR D'ASSIGNATURES QUE ELL ESTUDIAVA FA POC I HA TREBALLAT PER PRESTIGIOSOS DESPATXOS PROFESSIONALS

«L'arquitectura és una professió molt autodidacta i per tant has d'intentar aprendre de qualsevol de les persones presents a l'obra»

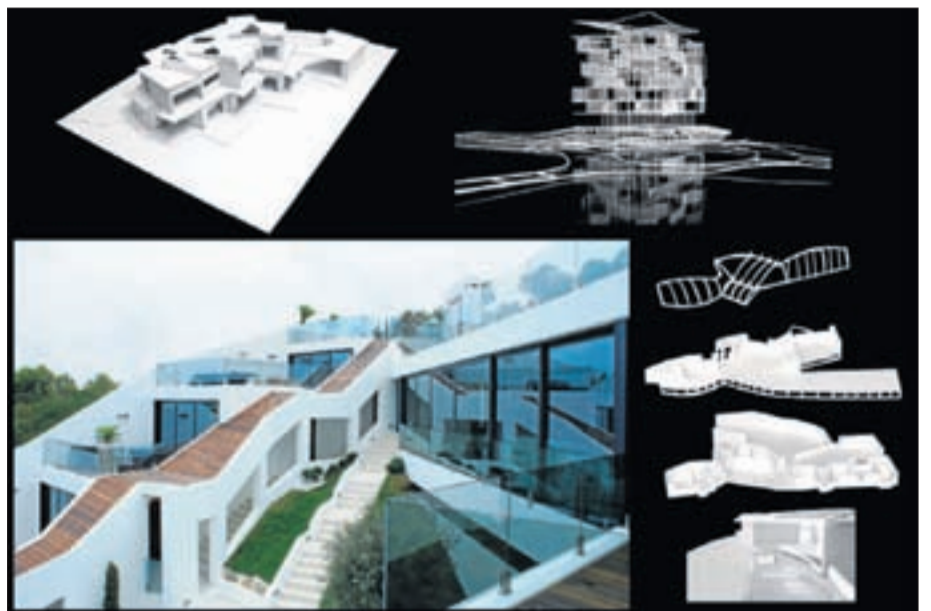
Aquest professional, que té 27 anys i va concloure els seus estudis amb 22, treballa en el seu primer projecte en solitari: un habitatge unifamiliar per un client estranger a la urbanització Roca Llisa de Santa Eulària. A la vegada té en marxa altres tres construccions en aquesta mateixa urbanització, a Sa Carroca i a Cas Mut. A més a més, té previst començar una casa d'estil eivissenc a la vènda de Morna i la rehabilitació integral d'un edifici municipal a Sant Joan. Iván també és professor a la Universitat Internacional de Catalunya, on imparteix alguna de les assignatures que va estudiar allí mateix fa uns anys.

Va tornar a Eivissa en 2006, després

Iván Torres

de treballar a despatxos d'arquitectura de tant prestigi com els de Josep Miàs Gifré i Juan Trias de Bes-Carles Ferrater. Des de l'any passat treballa només a l'i-

Composició d'alguns dels projectes de Torres: la casa Has, l'edifici Clientsort i Elephant House

lla. «L'experiència és un grau i nosaltres, els joves, molts cops no la tenim i ens equivoquem sovint. L'arquitectura és una professió molt autodidacta i per tant has d'intentar aprendre de qualsevol de les persones presents a l'obra», assenyala Torres qui també suggereix remeis a la crisi: «Potser l'única solució que hi ha contra la crisi avui en dia sigui treballar, treballar i treballar. I quan dic treballar vull dir esforçar-se per aprendre i millo-

rar, sortir fora a buscar el teu pròxim encàrrec, en forma de client privat, públic, concurs, o quelcom».

«Eivissa ha evolucionat en aquests deu darrers anys d'una manera desmesurada i, fins a un cert punt, amb un control de qualitat poc elevat. L'illa necessita un pla de creixement limitat a uns paràmetres que en haurien de servir pels propers deu anys, per no fer perdre el temps, la il·lusió i l'energia a la gent», conclou.

EIRIKUR CASADESÚS

Sostenibilitat per l'equilibri entre arquitectura i entorn

NOMÉS FA UN ANY QUE TREBALLA A EIVISSA I PROVA D'OBRIR-SE CAMÍ AMB HABITATGES UNIFAMILIARS DAVANT LA MANCA DE PROMOCIONS

«Exercir d'arquitecte aquest dies de crisi és difícil, ja que al fet de ser novell s'hi afegeix la dificultat d'enfrontar tota la paperassa burocràtica, el codi tècnic...»

Eirikur Casadesús Baldursson viu a Sant Jordi i exerceix a Eivissa com arquitecte des de 2008, un any després de llicenciar-se a la Universidad Internacional de Catalunya. Aquest jove acostuma a treballar a l'illa, encara que també ha desenvolupat de manera esporàdica alguns projectes a Barcelona i Madrid. Quasi sempre s'encarrega de dissenyar habitatges unifamiliars aïllats en sòl rústic, que a més són per ell el futur de la professió en el moment actual, «complex e incert».

«La crisi financera retalla els crèdits als promotors per a nous projectes i ells no poden oferir feines als arquitectes ni a la resta de professionals. Els ajuntaments i les administracions públiques, amb normatiues estrictes i complexes, provoquen que

Eirikur Casadesús

cada vegada es pugui construir menys», assegura, i comenta d'altra banda, que l'encant especial de l'illa fa que persones de tot el món vulguin tenir una casa a Eivissa.

Projecte d'habitatge unifamiliar Can Daifa, a Sant Rafel

«Viure i exercir d'arquitecte en aquests dies de crisi és difícil, ja que al fet de ser novell s'hi afegeix la dificultat d'enfrontar tota la paperassa burocràtica, del codi tècnic i normatiues urbanístiques», lamenta.

Eirikur considera que els seus projectes intenten «fusionar l'estil rústic de l'arquitectura eivissenca amb el minimalisme i la sostenibilitat, buscant l'equilibri entre l'arquitectura i l'entorn».

Aquest arquitecte, que treballa de manera independent i en col·laboració amb altres professionals de l'arquitectura i la construcció, afirma que prova «amb il·lusió i esforç» d'oferir un troç del «meravellós encant d'Eivissa» en cadascú dels seus projectes. En el de Can Daifa intenta oferir una bona relació entre interior i exterior, entre la construcció nova i la existent.

El Consell et proposa...

Dia Mundial de l'Alzheimer

Conferència de la Fundació ACE

El Dia Mundial de l'Alzheimer se celebra el 21 de setembre, encara que a Eivissa aquesta commemoració començarà dos dies abans amb una conferència a càrrec d'experts en l'àmbit de l'envelliment, el deteriorament cognitiu i la demència. Es tracta d'Isabel Hernández Ruiz, neuròloga i cap clínica de la Fundació ACE, i Amèrica Morera Llorens, sotsdirectora dels Serveis d'Atenció Diària de la mateixa fundació, una de les més prestigioses entitats que treballen en aquestes malalties. **Divendres 18 de setembre, a les 20.30 hores, al Club Diario de Ibiza.**

Complot

Festes a Sant Mateu d'Albarca

Les festes patronals de Sant Mateu serviran d'excusa per escoltar un jove grup del panorama musical eivissenc, Complot. Segons la seua pròpia web, el grup "continua fent grans passes, component cançons, i versionant els seus grups preferits com Mago de Oz, Nirvana, Sober, etc.". Marc (guitarra), Albert (teclats) Marilyn (bateria), David (guitarra), Lorena (baix) i Serena (veu) són els components d'aquest grup de músics de conservatori i escoles de música que, a més, són amics des de fa anys. **Actuen el 19 de setembre, a les 22 hores, a Sant Mateu d'Albarca.**

L'últim home que parlava català

Carles Casajuana

El protagonista d'aquesta novel·la, un escriptor, imagina una Catalunya en què el català ha desaparegut i n'investiga les causes, com si es tractés d'una novel·la policíaca. Hi ha una víctima, un investigador i un testimoni, el de l'últim home que parlava català. Un altre escriptor, també protagonista, intenta desfer-se del setge immobiliari damunt la seua casa per poder acabar la novel·la que està escrivint. Carles Casajuana va guanyar el Premi Ramon Llull 2009 amb aquesta novel·la. **Aquest llibre està al teu abast a la Biblioteca Pública Insular d'Eivissa (Cas Serres).**

EL SOROLL DE LES COSES PETITES

Per Jordi Salewski Pascual

D. I.

Passa pàgina

Un espai per grans i petits, per estudiar, per llegir i per compartir

■ La biblioteca comença de nou l'horari habitual d'hivern, ara ja es pot venir per la tarda. Passen els primers dies de setembre i les taules es comencen a omplir amb els estudiants que volen recuperar alguna assignatura a l'última oportunitat. Els llibres reposen a les prestatgeries, alguns tenen sort i de tant en tant surten a fer una volta en ser consultats. Altres tenen més sort i els treuen de ca seua per anar a habitar temporalment altres cases. Durant unes setmanes reposen damunt una altra taula, respiren un aire diferent i veuen la llum del dia. Però sap que és un viatge curt, aviat tornarà de nou a casa, és només una pe-

La biblioteca és una porta oberta al món i a la cultura, un gran recipient de coneixement

tita aventura. El silenci impera a la biblioteca i només es trenca amb els comentaris de les bibliotecàries en tancar la porta al públic. Els llibres han començat a compartir espai amb els ordinadors portàtils, que cada vegada més fan visites a les biblioteques. Diuen que a l'ambient circulen unes ones estranyes que els permeten connectar-se al món només pitjant una tecla. Però aquestes andròmines necessiten recarregar piles cada cert temps, per sort als llibres de fulls de paper no els hi passa, les lletres impreses amb tinta sempre estan disponibles. La biblioteca és una porta oberta al món i a la cultura, un gran recipient de coneixement, però que sense els usuaris no serien més que una capsa per acumular llibres. És un punt de trobada i d'intercanvi social i intercultural que cada dia ens ofereix una nova aventura.

EM VA MARCAR...

Per Xicu Lluy

Un viatge també pot influir en la manera de pintar

ELLA ÉS DELS QUE S'HAN DE PENSAR, ENCARA QUE NOMÉS SIGUIN UNS POCS MINUTS, ABANS DE RESPONDRE. JÚLIA RIBAS FINALMENT TRIA UNA OPCIO SEGURA, EL LLIBRE 'EL CEL PROTECTOR', POTSER L'OBRA MÉS CONEGUDA DE PAUL BOWLES. AQUESTA JOVE ARTISTA EIVISSENCA, RESIDENT A SANTA GERTRUDIS, ASSEGURA QUE TANT LA NOVEL·LA DE L'AUTOR NOVAIORQUÈS COM EL FILM HOMÒNIM DE BERNARDO BERTOLUCCI LA VAN SEDUIR.

X. LL.

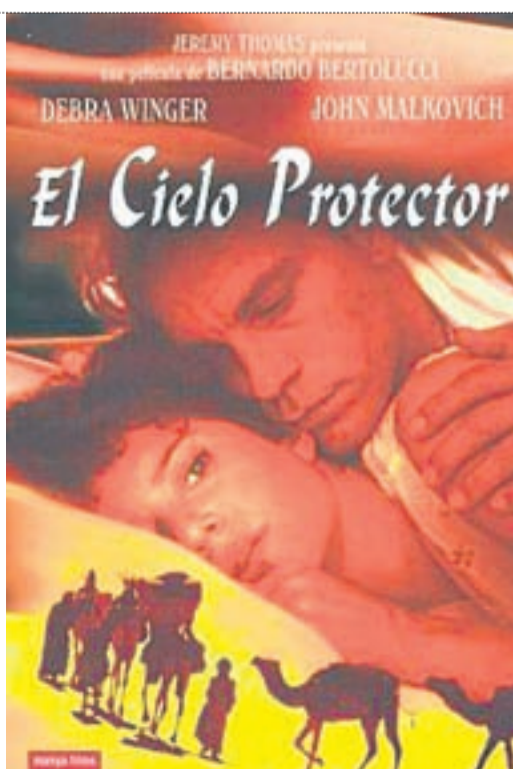
JÚLIA RIBAS,
35 ANYS

PINTORA I VENEDORA
DE ROBA A MERCADETS

Júlia Ribas (Eivissa, 1973) pinta i exposa de forma tant individual com col·lectiva. Aquest diumenge inaugurarà mostra a Sant Agustí. Viu a una casa pagesa de Santa Gertrudis i ven roba de l'Índia als mercadets de Las Dalias i es Canar

■ Júlia Ribas va veure la pel·lícula i va llegir el llibre el 1996. Ho diu per aquest ordre. Parla de 'El cel protector' (1949), la gran novel·la de Paul Bowles inspirada en Marroc, una de les passions de l'escriptor novaiorquès, que va establir-se amb la seva dona a Tànger el 1947. «Els seus protagonistes no fan turisme. Queden totalment absorbits per l'encís i la màgia d'aquell fascinant país», diu la jove pintora eivissenca, que resideix en una casa pagesa de Santa Gertrudis de Fruitera. El suggeridor relat, la força de les «impressionants» imatges i una música «molt polida» han influït en la manera de treballar les formes i els colors d'una creadora que sempre se'n mostra alegre, riallera i positiva.

«Jo sóc una pintora autodidacta, sense escoles artístiques, i m'agrada plasmar deserts i paisatges que podrien ser africans. Del Marroc i d'aquells territoris, em captiva sobretot la sensació d'immensitat. Els éssers humans s'empetiteixen», explica una emocionada Júlia. «Tant el llibre com el film homònim de Bernardo Bertolucci van impactar-me bastant. El fet de viatjar no significa anar d'un indret a l'altre. L'experiència pot arribar a dominar-te. A mi no m'ha passat, no ha estat tant fort, però sí asseguro que l'obra de

Bowles m'ha seduït», afegeix.

'El cel protector' és, per damunt de totes les consideracions, un text autobiogràfic. I, gràcies al treball del director italià, l'autor de 'Déjala que caiga' (1952) i 'La casa de la araña' (1955) va aconseguir fugir de l'escassetat de diners. De pas, els lectors nord-americans redescobriren la feina d'un escriptor maleït. Enamorat de Tànger, Paul Bowles va morir el 1999 en aquesta bella ciutat marroquina. «Sí, li dec molt», admet Júlia Ribas des de la seva llar de Santa Gertrudis.

LA PEL·LÍCULA

Obra impactant

DIRIGIDA PER BERNARDO BERTOLUCCI

EL FILM, PRODUIÏT EL 1990 AMB CAPITAL D'ITÀLIA I EL REGNE UNIT, ESTÀ PROTAGONITZAT PER JOHN MALKOVICH, DEBRA WINGER, TIMOTHY SPALL, JILL BENNETT, PHILIPPE MORIER GENOUD I SOTTIQUI KOUYATÉ. EL GUIÓ FOU OBRA DE MARK PEOPLE I EL MATEIX BERTOLUCCI

ELS PAPERS

DE SALAMANCA

Per Ben Clark

Mare Nostrum

■ Avui no és el dia de la mare. Però és el dia de la meua mare i, com sap tothom, només hi ha una mare i així, seguint aquesta idea, podria dir que la meua mare no és la meua mare però totes les mares. El passat és una presència estranya a la

vida d'un home. A la relació entre pares i fills el poder absolut no resideix en la capacitat creadora de l'home i la dona

sinó que es troba als fills: els fills converteixen als pares en pares i són els fills aquells que bé podrien transformar aquest home i aquesta dona en avis. Però tornem a parlar de la meua mare, de totes les mares d'aquest planeta trist (mare de tots nosaltres). La mare ens llegia llibres. Voldria que això quedés perfectament clar. La mare ens llegia llibres i jo no hauria escrit mai cap paraula si no fos per ella. Així que avui, amb molt retard, dic gràcies mare. Gràcies i molts anys.

Però tornem a parlar de la meua mare, de totes les mares d'aquest planeta trist (mare de tots nosaltres). La mare ens llegia llibres. Voldria que això quedés perfectament clar.

AMUNT I AVALL

MOLA | La pluja

Per fi, després de molts dies de desitjar-la, la pluja ja està aquí. Tota la nit, tot el dia. Com un símbol de la fi de l'estiu que ens fa pensar que, per fi, s'acabarà la calor enganxosa que no ens ha deixat parlar d'una altra cosa en tot l'estiu.

NO MOLA | La pluja

No, a Mola no hem desenvolupat una esquizofrènia. És que per molt que ens agradi la pluja, hi ha maneres i maneres de ploure. Vaja, que caure amb tanta força i en tan poc temps no és gaire bo pel camp ni per les canonades de la ciutat.

MIRA QUE ET VEIG

Per **Marta Torres**

Ens ataquen les sèries!

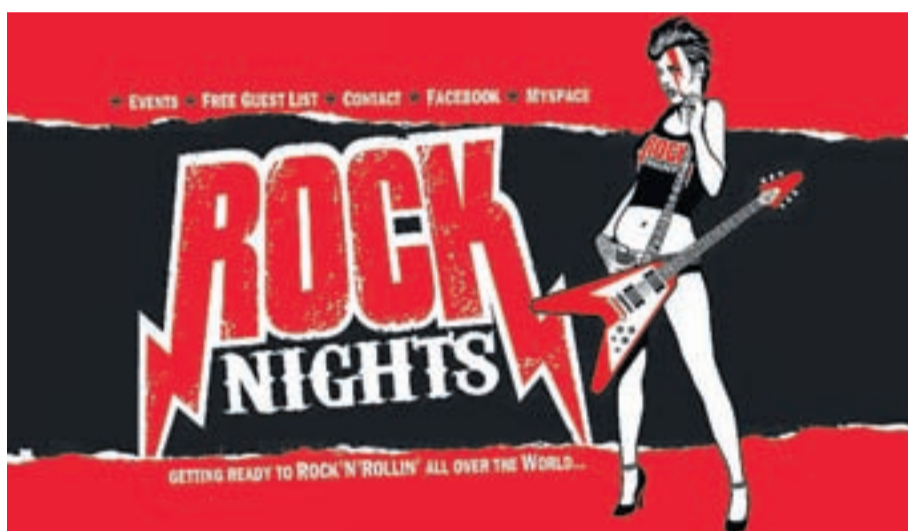
■ Gairebé no puc respirar. El cor se'm surtiria per la boca si no estàs apretant les dents. M'agaf els genolls amb força. Una única gota de suor em cau galtes avall mentre mir cap al cel. Des del meu amagatall no veig ni un raig de llum. Però tot i això crec que encara sento les seues veus. Fa hores que corro per llocs desconeguts. He saltat murs, creuat rius i pujat muntanyes. Fugint. Fa només un parell d'hores estava a casa esperant passar una nit tranquil·la. Què lluny sembla ara aquella escena! Després d'una estona amb el Charles i la Mathilde de l'escriptora Anna Gavalda vaig cometre aquella errada fatal. Vaig posar la tele! I ja va estar. Des de llavors queestic fugint. M'atacaven un doctor malcarat d'un petit poble del nord, una mestra massa setciències, una pelroja malvada, una rossa rebel, un Duque que ja no és El Duque, un cirurgià amb molta barra, una infermera prenent cafè, un fotògraf de moda, una adolescent òrfana... Vaig començar a córrer i encara no he pogut parar. Per més que m'allunyo segueixo escoltant les seues veus. Surten de les finestres migobertes de la majoria de cases que em trob pel camí. Podria resignar-me i tornar a casa. Però sé que no és només avui. Que seguiran allà esperant-me i, el que és pitjor, que en els propers dies aquest exèrcit de sèries espanyoles rebrà reforços: una colla de metges angoixats, un capellà enamorat, una família de la Transició, estudiants tractant de resoldre misteris a una escola molt fosca, altres comandats per les seues hormones...

«Vaig començar a córrer i encara no he pogut parar. Per més que m'allunyo segueixo escoltant les seues veus. Surten de les finestres migobertes de la majoria de cases que em trob pel camí»

ENGANXATS.COM

www.rocknightsclub.com

La festa més singular de la nit eivissenca

Rock and all

POTSER MÉS D'UN JA CONEIX LA FESTA ROCK NIGHTS, ORGANITZADA PER LES DIABÒLIQUES MENTS DE DIEGO CALVO I MARCOS TORRES. AVUI US PRESENTAM LA SEUA PÀGINA WEB, ENCARA QUE TAMBÉ PODEU TROBAR LA INFORMACIÓ AL GRUP QUE HAN CREAT A FACEBOOK.

EIVISSA | REDACCIÓ

■ No ens hem equivocat en el titular, no. És que Rock nights és Rock i el que els seus organitzadors hagin decidit. Cada mes, un tema. Moda, cinema, amor, anys 50... Ja en són molts els que s'han tractat en el més d'un any que porten organitzant la festa. Aquest dissabte li toca al tatuatge. Les pells pintades (i per pintar!) ompliran la distoqueta Martina de Platja d'en Bossa per una festa en la que participaran els tatuadors Kiko i Àlex Botella (que dedicaran la seua participació al seu germà Alan, que ja no hi és i que és el culpable de que es dediquin a tatuar), Tai Iglesias, El Jota i Yushi Takei. Qui es vulgui tatuar i tenguí ganes de passar una nit diferent, ho podrà fer allà mateix amb els professionals del Flame Studio mentre escolta la música que punxaran durant tota la nit Silvia Superstar, Antonio Culebras, Lost Angeles i Colin Peters. A més, Betty Bauer & Max Flame oferiran un espectacle de foc, cuir i pirotències. Si no us ho voleu perdre només heu de punxar l'apartat 'Free Guest List' i apuntar-vos per entrar dissabte a la festa.

MÓN INSÒLIT

Sabates de Derek Lam

REUTERS

Estira de la corda de la sabata!

■ Ja ha començat la Setmana de la Moda de Nova York i, como cada any, els fotògrafs no deixen que es perdi ni el més mínim detall, com que cordar-se bé una sabata i les presses amb les que ho han de fer les models no és una bona combinació.

Els cans es saluden

REUTERS

El meu gos fa surf

■ Una parella de cans i els seus amos es saluden abans de què comenci la quarta edició del campionat de surf que recull diners per ajudar els gosos que no tenen la sort de tenir una llar on els estimin.

Ann Wintour

FIRMA

La soledat d'Ann Wintour

■ La redactora en cap de la revista Vogue, Ann Wintour, no es va perdre el partit entre Rafel Nadal i Juan Martín del Potro a l'Obert d'Estats Units. Això sí, com és habitual, va passar moltes estones completament sola.

[Ho trobam a l'Enciclopèdia] Una revista per gent gran

LA FEDERACIÓ PITIÛSA D'ASSOCIACIONS DE MAJORS EDITA TRIMESTRALMENT UNA PUBLICACIÓ AMB RECEPTES DE CUINA, NOTÍCIES I POEMES

Major i sa Majora: SOC Revista que es va crear com a òrgan de difusió de la Federació Pitiüsa d'Associacions de la Tercera Edat (després Federació Pitiüsa d'Associacions de Majors). La Federació va ser creada formalment el 19 d'octubre de 1990 i va integrar les quatre associacions aleshores existents (Casa del Mar, Santa Eulària, L'Esplai—Eivissa i Sant Antoni). El primer número d'Es Major i sa Majora va sortir el mes de març de l'any 1991, amb la intenció de col·laborar en la consecució dels objectius establerts per la Federació, donant testimoni de les activitats i opinions de les associacions federades d'Eivissa i Formentera, a més d'oferir informació d'interès per al col·lectiu de la tercera edat. L'equip de redacció del primer número estava format per Rubén Bugallo, Vicent Serra, Miquel Bonet, Vicent Costa, Bartomeu Torres i Antoni Ferrer i també hi col·laborà l'escriptora Llanos Lozano. Des d'aleshores i trimestralment Es Major i sa Majora ha ofert notícies dels majors d'Eivissa i Formentera a través de les seues seccions habituals: Notícies de la Federació, Notícies dels clubs, Receptes de cuina, Recopilacions i Poemes, alternant l'ús del castellà i del català, i sempre hi està present el record al patrimoni històric, artístic i cultural de les Pitiüses. [JGR]

REPORTATGE | Medi Ambient

Segur que al restaurant xinès al que anau us ha sobtat més d'una vegada trobar-vos a la carta la sopa d'aleta de tauró. Potser algun cop heu pensat que es tracta d'un nom poètic i que en realitat no té res a veure amb el contingut. Idó no, la sopa d'aleta de tauró té aleta de tauró. I no és l'únic plat en el que el depredador més esfereïdor de la mar acaba la seua vida entre tenedors i ganivets.

Menjar-te o menjar-te'!

Un tauró blanc, un dels esquals que té pitjor fama

Captura a Formentera d'un tauró

c. c.

EIVISSA | M. T.

■ Precisament que això és més normal del que sembla és el que intenta fer veure a la població la campanya 'El depredador convertit en presa' amb la que l'associació Ecologistas en Acción ha arribat a Eivissa. «Espanya és el quart país del món en captures de tauró», es llegeix al costat de la boca oberta d'un d'aquests animals al díptic de la iniciativa. De fet, i en contra del que segurament pensau, Espanya és «el principal proveïdor d'aletes al mercat xinès», segons Jorge Sáez, coordinador de medi marí de l'associació.

Però la sopa d'aleta xinesa no és l'única manera de menjar tauró. Si passejau pel mercat trobareu altres espècies ja preparades per acabar a la paella, l'olla o la torradora. El gat, per exemple. «El que passa és que no es sap perquè les institucions no han fet res perquè la gent sigui conscient», afirmen des d'Ecologistas en Acción. L'associació està recollint signatures per demanar a la Unió Europea que controli la pesca d'aquests animals, que estan en perill d'extinció, tot i que es troben «en l'escaló més alt de la piràmide tròfica», és a dir, que devoren, però que ningú no els devora. Així que si sentiis alguna mena de simpatia per aquest animal que tan mal parat ha quedat al cinema, intentau fer alguna cosa. Ecologistas en Acción demana que participeu en la recollida de signatures i que pregunteu al mercat quan veieu algun exemplar sospitós de ser un esqual.

La seua longevitat (poden arribar a viure cent anys) no significa que tinguin molt temps per reproduir-se i fer créixer les seues poblacions. «El seu creixement és molt lent, triguen molt temps en abastar la maduresa sexual i el nombre de cries és escàs, el que augmenta la vulnerabilitat de la seua població», detallen des de l'associació, que intenta captar l'atenció (i, en conseqüència, la consciència) dels més petits mostrant-los una mandíbula d'aquest animal. Plena de dents que es renoven constantment.

Els més aficionats al *gore* també tenen on enganxar-se. Només han de llegir l'apartat destinat al *finning*, una pràctica que consisteix a «tallar les aletes dels taurons i tirar-los a la mar, encara vius, on mori-

Recollida de firmes per acabar amb la captura de taurons a Europa

L. PORTERO

Un home mira l'exposició d'Ecologistas en Acción a la Plaça del Parc

L. PORTERO

Els pèls es posen de punta només de pensar en la pràctica del 'finning', que consisteix en arrencar les aletes i tornar el tauró, encara viu, a la mar, on morirà, per estalviar lloc al vaixell

Però la sopa d'aleta de tauró xinesa no és l'única manera de menjar-ne. Al mercat trobareu espècies preparades per acabar a la paella, l'olla o la torradora. El gat, per exemple

ran». L'objectiu d'aquesta brutal pràctica no és una altra que aprofitar l'espai als vaixells tot i que se'n desperdicia prop del 95 per cent de l'animal. «Aquesta sopa és un producte d'estatus. A Xina, encara ara, es segueix pensant que la gent normal menja pollastre mentre que les famílies amb més sous consumeixen aquesta sopa», explica Jorge Sáez davant dels panells de l'exposició, on es pot veure una imatge curiosa: uns palets orientals de menjar agafant el que sembla un ferotxe exemplar de tauró blanc. Aquesta pràctica està prohibida a Europa, però tot i això, Sáez assegura que alguns països «concedeixen alguns permisos especials. No ho fan a les nostres aigües, però sí a les zones de pesca internacional a les que Espanya esrà representada».

Potser pensau que a la Mediterrània no es troba aquesta espècie. Al contrari, la mar que envolta Eivissa i Formentera acull aquest tipus d'animal, tot i que, desmentint la imatge que el cinema li ha atorgat, a les illes no s'han registrat atacs d'aquest tipus de tauró a cap humà. «Ho solen fer perquè confonen la figura dels humans amb la de les foques, que és un dels seus aliments, però com aquí gairebé no n'hi ha, no passa», explica Sáez. Aquest tauró sol arribar a les aigües de les illes seguint les tonyines que entren per l'estret de Gibraltar. En total, a les nostres aigües s'han contabilitzat mig centenar d'espècies de taurons de fons, com les ratjades, i fins a 43 esquals. I gairebé la meitat d'ells es troben en perill de convertir-se en un record als llibres d'animals marins. Fins aquesta dèria per les aletes, les captures que es feien a la Mediterrània eren accidentals.

A la campanya hi participen més de 70 organitzacions de tot el món, i finalitzarà entre el 10 i el 18 d'octubre a Barcelona amb la Setmana Europea del Tauró, que pretén conscienciar del perill en què es troba aquest animal, que en ocasions, quan es tracta de captures accidentals pot acabar venent-se a les llotges a menys de 10 cèntims d'euro el quilo, segons denuncia l'associació. Una misèria. Així que ja sabeu. Deixareu que els taurons es converteixin en els nous dinosaures?

REPORTATGE | CULTURA

Inma Llaurador i Amaya Echazarra han exhibit la seva primera exposició al bar de El Hotel de Pachá, un lloc espaiós i lluminós, blanc immaculat, on la gent ha pogut gaudir d'un estil molt personal, diferent. De fet, aquesta parella ha venut onze de la quarantena d'obres mostrades, un bon percentatge. Ja preparen el següent muntatge, que presentaran a Madrid.

Aquestes dues meduses han estat exposades durant les últimes setmanes al bar de El Hotel de Pachá, una circumstancial galeria d'art

LORENA PORTERO

Del mar a la muntanya

EIVISSA | XICU LLUY

■ Els artistes principiants acostumen a mostrar-nos les seves obres a llocs que no poden definir-se com galeries, en el sentit estricto. A les Pitiüses, terra espiritual i màgica, hi ha més pintors que pebrassos. Les nostres illes experimenten un veritable *overbooking* d'art, una circumstància que resulta molt evident. Només cal fullejar la pàgina d'agenda d'aquest diari. La barcelonina Inma Llaurador i la madrilenya Amaya Echazarra trobaren el seu espai per presentar-se en societat. El Hotel de Pachá ha acollit durant les últimes setmanes l'exposició titulada *Madera, papel o tijera*, un conjunt de pintures i estructures plenes de color i llum. La nit inaugural fou un «gran èxit de públic», recorden les autores. Hi assistiren nombrosos amics i interessats. Segurament per això, aquesta parella de creadores està tan contenta davant la seva primera experiència.

«És difícil, per a un artista, donar-se a conèixer. Exposar a llocs com El Hotel, allunyats de les galeries convencionals, ens ajuda a promocionar-nos i a introduir-nos en aquest món», explica Inma Llaurador, que, lògicament, encara no ha aconseguit viure de la seva passió. Ha exercit diversos oficis, entre ells marinera i massatgista, i avui es guanya la vida «fabricant

Amaya Echazarra i Inma Llaurador

L.P.

A les Pitiüses, terra espiritual i màgica, hi ha més pintors que pebrassos. Però l'estil d'Amaya Echazarra i Inma Llaurador crida poderosament l'atenció

llums naturals». Així defineix les coses que fa. «Nosaltres no dissenyem làmpades, com alguns pensen. Tampoc ens dediquem a la papiroflèxia, doncs utilitzem fusta, a més del paper, els ingredients essencials», subratlla.

Inma viu a cavall entre Eivissa i la Vall d'Aran. A l'estiu resideix a l'illa i a l'hivern, a Catalunya. Calor i fred, sempre

La nit inaugural

L.P.

«És difícil, per a un artista, donar-se a conèixer. Exposar en llocs com aquest, allunyats de les galeries convencionals, ens ajuda a promocionar-nos»

en permanent contrast. «Si hagués de triar, si no tingués altre remei que escollir, romandria a Eivissa, devora la mar. Però puc combinar les dues alternatives», assegura. Amaya també és veïna de la Vall d'Aran i tan sols visita les Pitiüses de manera «eventual», diu. Allí esquien i aquí neden, sempre a diari. Quant a la gastronomia, un altre art, mengem «productes

naturals, verdures de temporada, peix i marisc de tant en tant». Inma consumeix carn, poca, i Amaya, mica. «Ens agrada el bon pernil de porc ibèric», això sí.

Les dues artistes han decorat, al llarg d'anys, cases, restaurants, bars i tota mena de llocs, privats o no. De fet, accepten encàrrecs dels clients. Fins ara, mai no havien exposat. Ja preparen un nou muntatge, amb obres del mateix estil, a Madrid. Serà pel novembre. «Ens fa molta il·lusió perquè es tracta d'una ciutat grossa», reconeix Amaya. D'aquesta forma, *Madera, papel o tijera* saltarà a la Península.

A les seves llargues estades illenques, de sis mesos, Inma té el seu domicili a la urbanització Can Pep Simó, però ella està ben segura que la seva casa no fou construïda per Josep Lluís Sert: «Crec que degué ser treball d'algun deixeble de l'arquitecte barceloní». Això no l'amoina. És feliç a Eivissa, observant el mar i gaudint les muntanyes.

Inma i Amaya saben que no poden viure de l'art, i què? És quelcom obvi. «Volem obrir-nos pas presentant exposicions on ens deixin. Ja disposem d'altres activitats per subsistir», assenyalen. Del mar a la muntanya, d'Eivissa a la Vall d'Aran, tant se val.

ENTREVISTA

ANDY MCKAY

PROMOTOR MUSICAL I EMPRESARI

«Vull fer un Ibiza Rocks pels espanyols»

Andy McKay era milionari als 22 anys gràcies a la música. Sempre ha tingut bona vista per treure-li profit amb apostes arriscades, com aquella gran festa que era Manumission. Fa més de dues dècades que viu a Eivissa però encara li costa que el vegin com un illenc més, i això que ha fet que el nom d'Eivissa s'associi de nou al so més modern gràcies als concerts estivals Ibiza Rocks. Diu que s'ha fet gran per triar-ne els grups.

EIVISSA | ALBERTO FERRER

■ Als 35 anys, McKay es veu major per a escollir ell mateix els grups que porta a la programació de l'Ibiza Rocks, per això ha buscat el que ell anomena «gent jove» per seguir comptant amb els músics més prometedors del panorama anglès. Espera fer el mateix amb altres públics com l'espanyol, la seva assignatura pendent aquests anys.

—D'on sorgeix la idea de fer els concerts?

—Sentim que hi havia una generació de joves interessats en coses diferents a les que se'ls oferien en aquell moment a l'illa. Ens adonarem que a Eivissa, encara sent fantàstica, ens estàvem quedant antiquats. Any rere any, venia la mateixa gent a l'illa a passar una estada que gaudien molt, però semblava que l'illa s'estava quedant sense res més per oferir als joves. Per això, fa cosa de cinc anys, decidirem que volíem ajudar a reinventar Eivissa per a una nova generació.

—És quelcom que no et feia falta, guanyant uns bons sous amb l'exitosa Manumission. Per què arriscar?

—Erem ben feliços fent Manumission, jo crec que va ser perquè ja ferem música en viu durant uns anys i volíem començar a portar bandes que eren més difícils d'asentar a la discoteca, però com ho volíem fer, ho encetarem com una mena d'afició. Aquest és el cinquè any i no ha parat de créixer des dels tres primers. Vaig decidir concentrar-me més en això i, pensant que a l'illa s'apropava un gran canvi, vaig creure que era un bon moment per parar Manumission, per pensar què fer amb els *night clubs* i centrar-se més en els nous adolescents i joves. Estava més interessat en portar gent per sota dels 25 anys a Eivissa que en els majors. La meua generació estava enamorada de l'illa i jo volia introduir-hi els més joves. No hi ha res de dolent en la gent de més edat, ells tenen les discoteques, que és fantàstic, però pensava que no hi havia massa pels de menys edat.

—I com ho fas per tenir les orelles ben atentes al que volen aquests joves?

—Viatjo i, a més, hem contractat gent molt bona en això. Tenim joves promotors i gent jove, a la mitja vintena, que ajuda en això. Es tracta d'acceptar els canvis. Admeto que no necessàriament sempre sé què vol un noi de 18 anys i molts cops ni ho vull saber. Penso que hem entès el canvi al mercat i és per això que tenim èxit en aquests temps difícils.

—Però Ibiza Rocks és encara un fenomen estrany a l'illa. No hi ha tanta música en viu.

—Portarà temps, però aquest any hem vist molta música en directe a totes les grans discoteques: Grace Jones a Space, Lady Gaga a Eden, Orbital a Privilege, Underworld en Amnesia, Basement Jaxx a Dalt Vila. És només el principi i, per ser honestos, hem estat perdent molts sous fent això i és difícil organitzar concerts quan hi ha perdudes quantioses. És només ara que ho veig clar. Es gasta tanta pasta en contractar grans *djs* que perquè algú es gastaria

Andy McKay davant el logotip de la programació de concerts que fa cinc anys que organitza

L.D.I.

més diners per portar una banda i guanyar menys? El que ha passat, per la recessió i per l'evolució del mercat, és que la gent s'ha adonat que de sobte, les mateixes maneres d'abans per fer diners ja no funcionen tant bé.

—I com t'ho fas per portar bandes punteres a un preu raonable a les entrades?

—Ajuda el que tothom s'estima Eivissa, realment. També el que hem treballat dur per fer-nos un nom i la marca ara és coneguda i respectada. Tenim molta cura dels grups, els professionals estan al nivell de qualsevol festival del continent i per això tenim la sort que moltes bandes volen venir a tocar aquí. Algunes bandes poden semblar massa grans per a nosaltres, però cada any creiem una mica més i som més interessants pels grups. Aquest any, Dizzie Rascal va esgotar les entrades un dia abans del concert. És bo el canvi. A Eivissa tothom compra les entrades a l'últim minut, però és bo fer entendre que s'ha de fer abans.

—I la resposta del públic?

—Molt més gran que l'any passat, amb molta més gent a les actuacions. Hem arribat al punt d'ebullició enguany. Ibiza Rocks és un èxit, no només entre els anglesos, també entre els espanyols. Això és fantàstic,

perquè aquest és el nostre següent mercat objectiu. També em fa content el fet que cada setmana veig als concerts a gent que deia que mai haurien anat a Sant Antoni. Estic content que tot passi allà i que la gent hagi de canviar la seva idea del poble, el que és bo. És una audiència de qualitat a lloc de qualitat. Hi ha coses bones i també dolentes, tant a Sant Antoni com a tot arreu. Han estat més d'un miler de persones per cada concert.

—I seria interessant trobar un espai a camp obert com era l'hipòdrom de Sant Rafel?

—Hem d'entendre el client i l'hipòdrom; tot i ser un lloc excel·lent per a gent de la meua edat, la marca d'Ibiza Rocks va lligada a l'hotel i a la gent de menys de 25. Ells volen estar a Sant Antoni, escoltant els assajos i les proves de so de la seva banda favorita des del balcó de la seva habitació. Has de saber per qui treballes. No dic que no estigui interessat en fer concerts a l'hipòdrom o a Dalt Vila, però és el lloc perfecte per la nostra audiència.

—I què ve ara?

—Estem mirant d'exportar el concepte a altres destinacions turístiques. També estem treballant en començar a fer concerts per altres mercats. Busco la

col·laboració d'algun promotor espanyol que organitzi concerts on nosaltres puguem ajudar per acostar la música en viu a altres nacionalitats. Tenim la infraestructura i el que fem és només una de les àrees del fenomen. N'hi ha altres que es podrien cobrir be a l'illa.

—A un altre hotel?

—El que tingui més sentit. És important que Eivissa es diversifiqui i augmenti la seva reputació de fer un entreteniment fantàstic no només per les discoteques. Les millors bandes del món tocant a diferents indrets serien un reclm fantàstic i no només la classe de grup que jo porto. Per què has d'anar a Mallorca a veure Plácido Domingo o Neil Young i no són ells qui venen aquí? Vull que la música en viu mogui tanta gent com la que duen els *clubs*. Poc a poc, perquè no és fa negoci, però crec que pot ser una altra gran indústria.

—Què penses del clúster musical que promou el Consell?

—Crec que és fantàstic que reconeguim que la música és al cor d'Eivissa i és molt positiu que la illa jugui aquesta carta. Un bon fuster potser no arribarà a neurocirurgia, però pot fer fantàstics armaris. L'illa té que saber què és i on vol anar.